

HARITADAN SILINMEK:

KUZEY KIBRIS TÜRK
CUMHURİYETİ'NDE
ÇOCUĞUN VATANDAŞLIK
HAKKI

Maastricht University

Yazarlar:

M.J. Hopman, A.E. Borne, C. Bruchi,
R. Nys, F. Pircher & N. Trip

“Hepimiz grup kimliğine ve yakınlığını arzularız.”
- Michael Thompson, 2001

“Eşit doğmuyoruz; birbirimize karşılıklı eşit haklar garantileme kararımızın kuvvetine dayanarak bir grubun üyeleri olarak eşit oluyoruz. Siyasi hayatımız organizasyon vasıtası ile eşitlik üretebileceğimiz varsayımına dayanıyor.”
- Hannah Arendt, 1950

Marieke J. Hopman

Maastricht University research team

marieke.hopman@maastrichtuniversity.nl

www.childrensrightsresearch.com

 @marieke_hopman

 Research On Childrens Rights

Ambra E. Borne | Celine Bruchi | Raphaela Nys | Florentina Pircher | Nikki Trip

İçindekiler

Tanımlar	04
Giriş	05
Araştırma nasıl yürütüldü	06
Öğrendiklerimiz	09
Kısaca Kıbrıs Tarihi	12
KKTC vatandaşlığı nasıl alınır	20
KC vatandaşlığı nasıl alınır	22
KKTC’de yaşayan bir çocuk hangi vatandaşlığı elde edebilir?	24
Haklara erişim	26
Ne yapabilirsiniz?	36
Sonuç	38

Tanımlar

Bu raporda aşağıdaki terminoloji kullanılmaktadır:

'KIBRIS'

Kıbrıs adasının tümü için kullanılmaktadır.

'KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ/KKTC'

Kıbrıs'ın kuzey kısmına hâkim olan ve bağımsız bir devlet olduğunu iddia eden uluslararası tanınırlığı olmayan devlet için kullanılmaktadır. 'Kuzey Kıbrıs', KKTC'nin yönettiği için kullanılmaktadır.

'KIBRIS CUMHURİYETİ/KC'

Kıbrıs'ın güney kısmına hâkim, Avrupa Birliği üyesi ve uluslararası tanınırlığı olan devlet için kullanılmaktadır. 'Güney Kıbrıs', KC'nin yönettiği bölge için kullanılmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti veya Türkiye için 'TR' kullanılmaktadır.

Giriş

Geçtiğimiz yıl boyunca, Maastricht Üniversitesi'nden bir araştırma ekibi olarak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde (KKTC) çocuğun vatandaşlık hakkının anlamını öğrenmek için çalıştık. KKTC'de çocukların vatandaşlık hakkına sahip olup olmadığını; öyle bir hakları varsa, hangi vatandaşlığa sahip olabileceklerini, bu vatandaşlığın nasıl elde edildiğini, bu hakkın nasıl korunduğunu ve doğurduğu sonuçları öğrenmek istedik. Bu soruların cevaplarını bulmak adına başta hukuki olmak üzere birçok kaynak inceledik ve KKTC'de üç ayrı döneme olarak, toplam 9 hafta geçirdik. Bu süre zarfında 185 mülakat ve inceleme tamamladık.

Bu raporda ilk önce KKTC'de yaşayan insanlar ve özellikle gençler için ilgili olduğunu düşündüğümüz araştırma sonuçlarını takdim etmek isteriz. Bu araştırmanın sizlere/size yararlı olmasını ümit ediyoruz.

Lütfen dikkate alınız ki bu rapora ek olarak bir de internet üzerinden bir quiz (<http://wp.me/p6hsbH-qU>), Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Evrensel Periyodik Gözden Geçirmesi için BM İnsan Hakları Konseyi'ne bir rapor (http://www.institutesi.org/UPR32_Cyprus.pdf) yayınladık.

Son olarak, Kıbrıs'ta hem kuzey hem güney kesiminin insanlarına araştırmamızda son derece yardımcı oldukları için sonsuz teşekkür etmek isteriz. Bu kadar çok sayıda gönüllü olmadan bu araştırma mümkün olmazdı.

Araştırma nasıl yürütüldü

KKTC'de çocuğun vatandaşlık hakkının manasını anlamak için dört farklı esas kaynaktan gelen (aşağıya bakınız) bilgilerin doğruluğunu inceledik. Aksi belirtilmedikçe, açıklamalar sadece en az üç farklı katılımcı tarafından yapılmış ve en az iki farklı esas kaynak tarafından tasdik edilmiş ise dahil edilmiştir. Raporun okunabilirliğini göz önünde bulundurarak, tarih bölümü hariç bütün bu kaynakları dipnotlarda belirtmemeyi tercih ettik. Çocuk Hakları üzerine Araştırma" web sayfasında mülakatların ve incelemelerin tamamı bulunabilir.

Aşağıdaki dört esas kaynak bu rapordaki bilgileri sağlamıştır:

1 Resmi mülakatlar

87 resmi mülakat gerçekleştirdik. Mülakat esnasında muhataplara KKTC'de çocuğun vatandaşlık hakkının anlamına dair ne düşündüklerini sorduk. Muhatapların %52'si erkek ve %48'i kadındı. Bazıları biraz daha uzun veya kısa olsa da mülakatlar genelde yaklaşık 45 dakika sürmüştür. Bu sohbetler esnasında kullanılan metodoloji sokratik diyalogu olmuştur.¹ Mülakatlar KKTC'nin sekiz farklı yerinde yürütülmüştür. Kıbrıs'ın güney kısmında ise bir mülakat yürütülmüştür. Mülakatlar aşağıdakilerle yapılmıştır:

	KKTC'de	KC'de/ diğer
Çocuklar	22	
Veliler/ Diğer aile fertleri	31	
Genç yetişkinler (18 ila 28 yaşlar arası)	10	1 (Hollanda'da)
Siyasetçiler/memurlar/hukukçular/ dini liderler'	13	1
Öğretmenler	10	
STK görevlileri	4	2
Diğer	2	

Tablo 1: Resmi mülakatlara katılanların sunumu

2

Gayri resmî tartışmalar

Aynı zamanda KKTC'de çocuğun vatandaşlık hakkına dair 79 gayri resmî tartışma kaydettik. Bu konuşmalar araştırma konusu hakkında daha çok kendiliğinden doğan tartışmalardı. Bu tartışmalar esnasında, araştırmacı bazı teorileri teste tabi tuttu veya daha spesifik konuları tartıştı. Mesela durumlarının nasıl geliştiğini görmek adına önceden tanıştığımız bir aileyi tekrar ziyaret edişimiz bunlara dahildir. Mülakatların %72'si erkek katılımcılarla ve %28'i kadın katılımcılarla gerçekleştirildi. Konuşmalar aşağıdakilerle gerçekleşmiştir:

	KKTC'de	KC'de/ diğer
Çocuklar	5	
Veliler/ Diğer aile fertleri	18	
Genç yetişkinler (çocuklar haricinde; 18 ila 28 yaşlar arası)	10	
Siyasetçiler/memurlar/hukukçular/ dini liderler'	17	5
Öğretmenler	6	
STK görevlileri	3	1 (KC) 2 (Tampon Bölge)
Diğer	11	

Tablo 2: Gayri resmî mülakatlara katılanların sunumu

3

Incelemeler

Kıbrıs'ta geçirdiğimiz zaman zarfında, polisle karşılaşmalar, KKTC ve KC İçişleri Bakanlık'larına ziyaretler gibi araştırma konumuzla ilgili birtakım incelemeler kaydettik.

4

Literatür araştırması

Araştırma konusuyla ilgili her türlü kitap, makale, rapor ve hukuki belge inceledik.

¹ Lipman, M., Sharp, A. & Oscanyan, F. (1980). Philosophy in the classroom. Philadelphia: Temple University Press; Matthews, G.B. (1999). Socratic Perplexity and the Nature of Philosophy. Oxford: Oxford University Press; Areeda, P.E. (1996) "The Socratic Method", Harvard Law Review 109(5): 911-922.

Kıbrıs'ta kim yaşıyor?

Kıbrıs nüfusunu aşağıdaki gruplara ayırmak mümkün:

1. **KKTC vatandaşları: KKTC vatandaşlığına sahip olan kişi**
2. **KC vatandaşları: KC vatandaşlığına sahip olan kişi**
3. **KKTC nüfusu: KKTC'de (Kıbrıs'ın kuzey kısmında) yaşayan bütün insanlar**
4. **KC nüfusu: KC kontrolünde olan bölgede (Kıbrıs'ın güney kısmında) yaşayan bütün insanlar**
5. **Göçmenler: KKTC veya KC vatandaşlığına sahip olmayıp, Kıbrıs'a öğrenci, turist, göçmen işçi, asker ve/veya yasadışı ziyaretçi olarak gelen her kişi**
6. **KKTC'deki göçmenler aşağıdaki alt kategorilere ayrılır:**

A. Öğrenci vizesine sahip uluslararası öğrenciler ve aileleri.

B. İkamet eden turist: KKTC'ye turist vizesiyle giriş yapıp çalışan kişiler. Bu kişiler turist vize süreleri biterken ülkeyi terk edip tekrar giriş yaparak turist vizesini yenilemek suretiyle yaşamaktadırlar

C. Yasal göçmen işçiler ve aileleri: İşverenleri tarafından çıkartılan çalışma iznine sahip olup KKTC'ye çalışmaya gelen KKTC vatandaşı olmayan kişiler. Genellikle eşleri ve çocukları onlara eşlik etmektedir. Çoğu zaman eşleri bir ikamet izniyle KKTC'de ikamet etmektedirler

D. Yasadışı göçmen işçiler: Çalışma izni olmadan (bu durumda normalde turist vizesiyle giriş yapıp "ikamet eden turist" kategorisine girerler) veya çalışma izni olup iznin süresi dolduktan sonra KKTC'de kalarak ve çalışarak çalışma izninin belirlendiği süreden fazla kalan, KKTC'ye çalışmak için gelen KKTC vatandaşı olmayan kişiler

Bildiğimiz kadarıyla, KKTC'de yaşayıp bu çalışmaya katılan kişiler aşağıdaki bir veya daha fazla oturma statüsüyle (örneğin: KKTC'de çalışma izniyle kalmış veya kalan kişiler, KKTC vatandaşlığına sahip olan veya olmuş kişiler, vs.) doğrudan tecrübesi olmuştur.

	Resmi mülakatlar	Gayri resmî mülakatlar	Toplam
KKTC Vatandaşları	53	43	96
KC Vatandaşları	16	10	26
Öğrenci vizesi ne sahip uluslararası öğrenciler & aileleri	10	9	19
İkamet eden turist	4	0	4
Yasal göçmen işçiler ve aileleri	16	5	21
Yasadışı göçmen işçiler/ Yasadışı kişiler	2	4	6
Bilinmeyen	6	13	19

Tablo 3: Mülakat yapılan KKTC nüfusu sunumu

Öğrendiklerimiz

Şaşırmayacaksınız ki araştırmamız esnasında birden fazla sorunla karşılaştık. Görünen o ki KKTC'de yaşayan bütün çocuklar vatandaşlık hakkına sahip değil. Bazı durumlarda kanunen vatandaşlık hakkına sahip olmalarına karşın uygulamada her zaman vatandaşlığı alamayabiliyorlar. Bazı durumlarda ise, görünen o ki hiçbir kanun mevcut değil.

Bir diğer buluşumuz ise, vatandaşlığın verilmesi farklı etnik gruplara yapılan eşitsiz muamele ile bağlantılı. KKTC hukuku ve siyasetinde, toplumda nereye ait olduğunuz vatandaşlığınız ve etnik kökeninizle belirleniyor. Dolayısıyla, sahip olduğunuz hakları da onlar belirliyor. Bu durum sadece KKTC toplumunda değil, KC ve KKTC ilişkilerinde de mevcut.

Vatandaşlık, bazı kişilere birtakım haklar tanıyan objektif ve hukuki bir statü olarak görünebilir; dünyada bütün ülkelerin vatandaşı vatandaş olmayandan ayırt etmesi ve oturma sahiplerine bu ayırımı dayanarak birtakım haklar vermesi olağandır. Bunun bir örneği oy kullanma hakkıdır.

Ancak bir vatandaşlık sisteminin adil (uluslararası insan haklarının tanımına göre) olması için üç şartı yerine getirmeli:

1. Bir bölgede (ülkede) yaşayan bütün insanlara sağlık hizmetlerine erişim hakkı gibi temel insan hakları verilmeli
2. Vatandaşlık adil ve eşit bir şekilde, sabit hukuki kurallara göre (yasal belirlilik) verilmeli
3. Kimse vatandaşlıksız bırakılmamalı

Kıbrıs'ta, KKTC'de veya KC'de olsun, bu koşullar her zaman sağlanmıyor. Bunun nedeni haklar ve gelirler dağılımının etnik yapılar üzerinden yapılmasıdır. Bir kişi bir hak talep ettiğinde, yetkililer tarafından sorulan ilk soru: nerelisin, annen-baban ve büyükannen-büyükbaban nereli?, sorusu. İkinci soru: iktidardan kimi tanıyorsun? Üçüncü soru: hangi vatandaşlığa sahipsin?

Ve sadece dördüncü soru: soru 1'den 3'e kadar verdiğiniz cevaplara göre,

SIZE HANGİ HAKLARI VERİYİM?

Örnek durumlar

Durum 1

Can, Türkiye'den eşiyle KKTC'ye 2007'de gelen göçmen bir işçi. Gelmeden evvel bir çalışma izni aldı. Bu izni gelişinden beri her sene yeniledi. 10 yıl sonra, vatandaşlığa başvurma hakkına sahip olduğunu düşünüyor. 17 yaşındaki kızı KKTC vatandaşlığını kazanacak eğer babası alabilirse. Ondan dolayı, Can gereken bütün evrakları ödeyip topluyor (sağlık raporu,

adli sicil, vs.). Ancak evrakları İçişleri Bakanlığı'na sunduktan iki ay sonra başvurusunu kontrol etmeye geldiğinde, belgelerini kaybettiklerini söylediler. Can'a göre, torpili² olmadığı için böyle oldu. Yakında kızı 18 yaşına girecek ve bir öğrenci vizesi veya çalışma izni alamadığı takdirde, KKTC'yi terk etmek zorunda kalacak.

Durum 2

Aya, liseden sonra Birleşik Krallık'ta okumak isteyen 17 yaşında bir kız. Annesi 1974'ten önce Kıbrıs'ta doğmuş bir Kıbrıs vatandaşı. Babası ise 1974 sonrasında, Türkiye'den göç eden bir kişi. Annesi ve babası 1977'de bir Türkiye üniversitesinde tanıştı. Ardından KKTC'ye taşındılar ve orada evlendiler. KC hukukuna göre, annesi veya babası KC'li olan her kişi KC vatandaşlığına hakkı vardır. Aya Birleşik Krallık'ta AB (Avrupa Birliği) vatandaşı olmayan kişilere uygulanan okul ücretini ödemek zorunda kalmadan okuyabilmek için KC vatandaşlığına (ve dolayısıyla AB vatandaşlığına) başvurmak istiyor. Bu sebeple, Aya KC'ye giderek, İçişleri Bakanlığı'na gereken bütün evrakları sundu. Ancak babası Türkiye göçmeni olduğu için, başvurusunu kontrol etmek için iki ay sonra tekrar geldiğinde, başvurusunun hala beklemede olduğunu söylüyorlar – her gittiğinde bunu söylüyorlar, kendisi vazgeçene kadar.

Case 3

Onur, 8 yaşında olan Ali'nin babası. Türkiye'den gelen göçmen bir işçi. Dört sene evvel Türkiye'de iş bulamadığı için KKTC'ye eşi ve iki çocuğuyla geldi. Aile üç aylık bir turist vizesiyle giriş yaptı. Onur inşaat işçisi olarak KKTC'de işe girdi. Eşi çocuklarla birlikte evde kalırken, Onur uzun günler çalışıp az para kazanıyor. Ali okula gitmiyor çünkü turist vizesi olan çocuklardan

okul 500 TL'lik bir ücret istiyor ve annesinin ve babasının buna gücü yetmiyor. Ara sıra çıkıp gül satıyor. Her üç ayda bir, aile turist vizesini yenilemek için Türkiye'ye gidip KKTC'ye dönüş yapmak zorunda. Ailenin odağı daha çok yiyecek bulmak ve bir sonraki ayın kirasını ödemek; geleceğe dair pek planları yok.

Tampon Bölgeden gelirken KKTC'nin girişi.

Mülakat 204, genç bir Kıbrıslı Türk erkeği.

KKTC'ye hoş geldiniz! Yapı yok. Her şey tesadüfi. Bir tesadüf ülkesi.

Mülakat 203, genç bir Kıbrıslı Türk kadını.

Bu pek çok yerde görülen yaygın bir Kıbrıs tarzı: kural yok veya, farklı kişilere farklı kurallar var. Bu da kuralsızlık anlamına geliyor çünkü kurallar keyfi.

Mülakat 46, Ali ile (8).

- S: Çiçek satıp satmayacağına dair kim kara veriyor?
C: Satmayı seviyorum
S: Tercihin yani?
C: Evet [...] Buraya geldim ve herkesin sattığını gördüm. Ondan ben de yapmak istedim. [...]
S: Ve çiçek sattığında, parayla ne yapıyorsun?
C: Küçük bir kavanozda biriktiriyorum.
S: Ne için biriktiriyorsun?
C: Borcumuzu ödemek için.
S: Ne borcu?
C: Önceden bakkaldan bir şeyler alırdık. Alırdık ama ödemezdik. [...]
S: Ve herkesin çiçek sattığını söyledin, "herkes" derken ne demek istiyorsun?
C: Arkadaşlarım, herkes satıyor
S: Ve okula gitmiyorlar mı?
C: Yarısı okula gidip çiçek satıyor, diğer yarısı ise sadece çiçek satıyor.

² Torpilin anlatımı için, KKTC vatandaşlığı nasıl alınır bölümüne bakınız.

Kısa Kıbrıs Tarihi

Kıbrıs tarihini eksiksiz ve siyaseten tarafsız bir biçimde anlatmak neredeyse imkânsız; ancak aşağıda, KKTC’de çocuğun vatandaşlık hakkının güncel durumunu şekillendiren tarihi gelişmelerin bir özetinin verilmesi denenmiştir. Her ne kadar birçokunuz Kıbrıs tarihinin bir versiyonuyla aşına olsa da, tarafsız bir versiyonu sunmanın önemli olduğunu düşündük çünkü Kıbrıs tarihi adanın iki tarafında oldukça farklı bir hikaye.

Mülakat 58. KKTC’nin bir köyünde yaşayan 12 yaşında bir kız.

C: Onlardan (Kıbrıslı Rumlardan) gerçekten korkuyorum. Bir Kıbrıslı Rum olmak istemezdim çünkü Kıbrıs’ta bir savaş vardı ve çok insan öldü.

S: Ve neden korkuyorsun?

C: Kıbrıslı Rumlardan aşırı korkuyorum ama gitmek isterim (Güney Kıbrıs’a). Bizden daha fazla bölgeleri var ve daha büyükler.

S: Yani ben bir Kıbrıslı Rum olsaydım, benden korkar mıydın?

C: Senden korkmam için bir neden yok çünkü iyi bir insan olduğunu görüyorum. İyi insanlardan korkmuyorum. Daha çok kötü şeyler yapan ailelerden korkuyorum.

S: Ve bunlardan sana kim bahsetti?

C: Mavi Köşk adlı bir bölgeye bir okul gezimiz olmuştu ve Kanlı Noel adlı bir gün var. Kıbrıslı Rum teröristlerin resimlerini gördük. Çok insan katlettiler. Bir terör örgütü vardı ve çok sayıda insan öldürüp saklıyorlardı: yaşlı kişileri, bebekleri, gençleri, herkesi. Ve evlere girip vahşi bir şekilde katlediyorlardı onları. Bundan dolayı, insanlar Lefkoşa’ya doğru kaçmaya başladı ve [Türk] askerler[i] onlara yardım etti. Ve kalanlar, evlerinden çıkmaya çalışıp saklanmaya gayret ediyorlardı. Ancak Kıbrıslı Rumlar onları buluyordu ve öldürölmemek için yalvarsalar veya ayaklarından tutup yalvarsalar bile onları öldürüyordu. [...] Kıbrıslı Rumların ülkenin çoğunu ele geçirmesi korkunçtu. Bir antlaşma yaptık ama bize sadece adanın küçük bir kısmını verdiler. Haritadan görebileceğiniz üzere bölgenin çoğunluğu onlara ait Kıbrıs’ta ve patlama tesislerin dışında kalan bölgeleri dikenli telle ördüler. [...] Kıbrıslı Rumlar bizimle barışmak istese güzel olur ama onların çoğu istemiyor. Aramızda çok büyük bir fark var. Ama bizden gerçekten daha iyi olduklarını düşünmüyorum. Onlarla barışmaya çalışıyorduk ama onlar sevdiğimizizi katlettiler. [...]

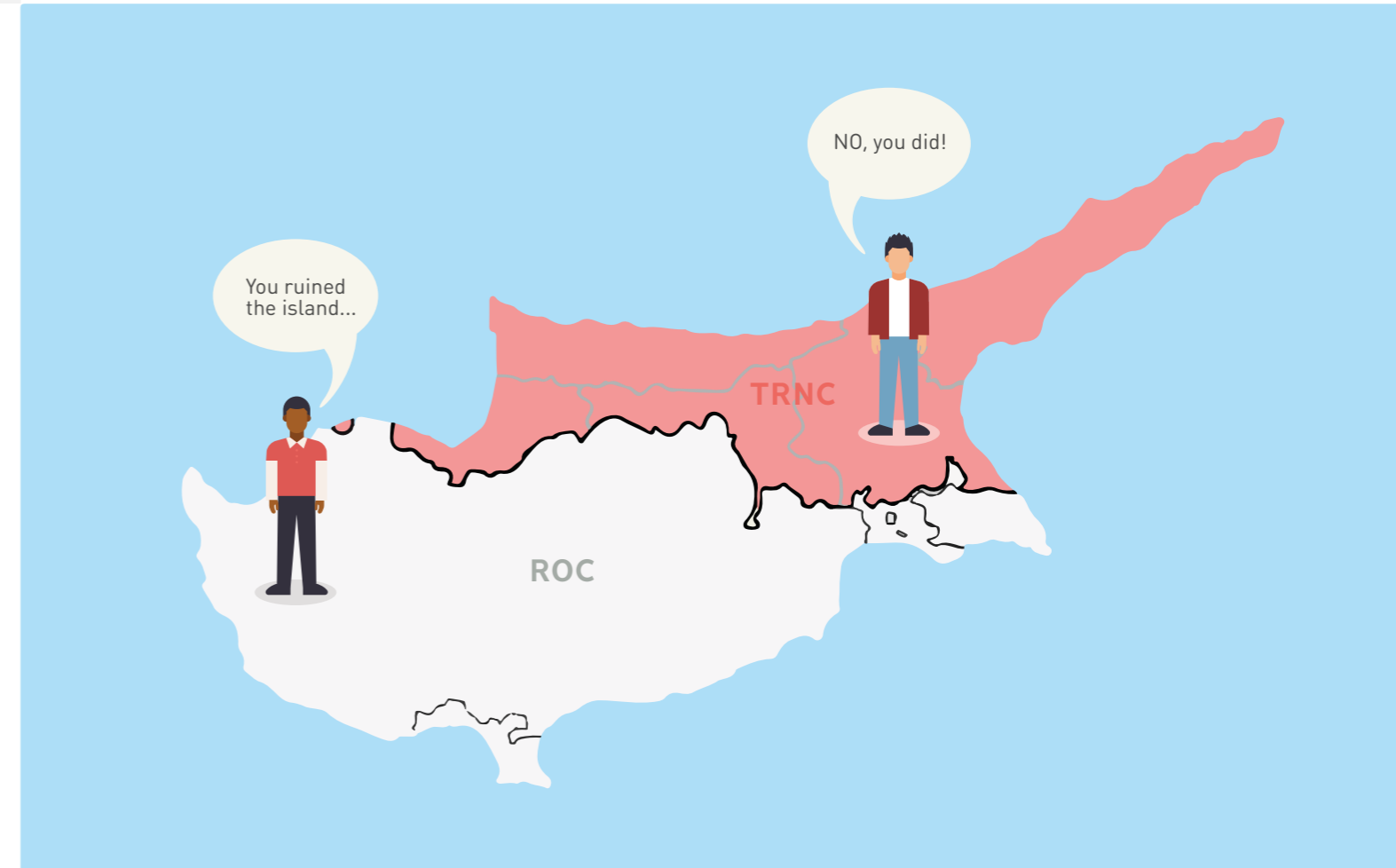
S: Kıbrıslı Rumların Türkler tarafından öldürüldüğünü hiç duydun mu?

C: Evet, ama bizim tarafımız daha az öldürdü.

İmparatorluklar

1800’lere kadar Kıbrıs adası üç farklı imparatorluk barındırdı: Yunan, Lüzinyanlı, Venedik ve Osmanlı imparatorlukları. Bunların her biri Kıbrıs kültürünün oluşumuna katkı sağlamıştır ve nüfusunu Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk topluluklarına karıştırarak etkilemiştir³. 1878’de İngiliz yönetimi adayı ele geçirmesiyle bu topluluklar arasında çekişmeler

meydana çıkmaya başlamıştır⁴. Günümüzün enosis⁵ ve taksim’e⁶ çağrıları ilk kez bu dönemde duyulmuştur. 1950’lere gelindiğinde ise bu çağrılar şiddet, isyan ve Kıbrıslı Rumlar ve Kıbrıslı Türkler arasında şiddetli gerilimler yaratmıştır. 1959’da İngilizler Kıbrıslıların bağımsız bir ülke kurmaları için Kıbrıs’ta olan hakimiyetlerini geri çekmişlerdir⁷.

³ Yılmaz, M. (2005) "Cyprus Conflict and Question of Identity", Review of International Law and Politics 1 (4): p.76.

⁴ Yılmaz, M. (2005): p.78-79.

⁵ Enosis: the union of Cyprus with Greece, the motherland. Solsten, E. (1991). Cyprus: a Country Study (Federal Research Division). US Government Printing Services, p. xxi.

⁶ Taksim: the partition of Cyprus and the union of such parts with the respective motherlands (Turkey and Greece). Solsten, E. (1991).

⁷ Palmer, S. (1986) "The Turkish Republic of Northern Cyprus: Should the United States Recognise it as an Independent State", Boston University International Law Journal 4: p. 431.

We
dnt
need
Any more
mothers

Lefkoşa, KKTC'de duvar yazısı.

Kıbrıs Cumhuriyeti

1959'da üç "garantör devlet" (Türkiye, Yunanistan ve Birleşik Krallık), meseleyi tartışmak üzere Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk kesimlerin temsilcileriyle görüştü. Bağımsız bir Kıbrıs'ı, garantör devletlerin savunmaya karar verdiği yeni bir ülkeyi kurmakta uzlaştılar. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin doğuşu böyle gerçekleşti. Londra-Zürih Antlaşmaları adlı bu antlaşmalarda, bu güçlerin herhangi biri tarafından adayı kontrol altına almayı yasaklanması ve Kıbrıslı Türkler ve Kıbrıslı Rumlar arasında barışı ve iş birliği sağlamaya yönelik bir Kıbrıs hükümet sisteminin getirilmesi kararlaştırıldı⁸. Ancak ne Kıbrıslı Türkler ne de Kıbrıslı Rumlar bu sonuçtan memnundu. Bu da Kıbrıs'ta büyüyen gerilime gerilim kattı⁹.

Üç sene sonra Kıbrıslı Rum Cumhurbaşkanı yönetimde daha nisbi temsil ilkesine uygun tedbirlerle anayasayı değiştirme teklifinde bulunduğu Kıbrıs Cumhuriyeti çöktü. Bu teklif Kıbrıslı Türkler'in hükümetteki etkilerini azaltmaya yönelik bir teklif olarak algılandı. Böylece, durum süratle uluslararası bir krize dönüştü¹⁰. Aralık 1963'e kadar süren siyasi işbirliği teklifin sunulmasından bir ay sonra, sona erdi ve bütün Kıbrıslı Türk memurlar, Cumhurbaşkanı yardımcısı dahil, artık yönetimde değildi¹¹.

1974 krizi

Topluluklar arasında gerginlik ve şiddet tırmanmaya devam etti. Bu nedenle 1974'te Birleşmiş Milletler Barış Gücü, UNFICYP kuruldu¹². Geçici bir rahatlama sağlasa da, bir sonraki on yıllık süre, kendilerini içinde buldukları zor yaşam şartlarından ötürü Kıbrıslı Türkler arasında "Karanlık Yıllar" olarak bilindi. Bu dönemde, KKTC'nin temellerini atan Kıbrıs Geçici Türk Yönetimi kuruldu¹³.

Temmuz 1974'te Kıbrıs Cumhuriyeti enosis taraftarları tarafından düzenlenen bir askeri darbeyle yüz yüze kaldı. Bu gelişme yeni uluslararası bir krize yol açtı. Muhtemel bir enosis'ten endişelenen Türk ordusu, Kıbrıslı Türklerin çıkarları için hareket ettiğini iddia ederek adanın üçte birini ele geçirdi¹⁴. Bir dizi şiddet yaşandıktan sonra, Ağustos 1974'te bir ateşkese ve adanın bölünmesine işaret eden bir bölüşüm çizgisine uzlaşıldı. Bir sonraki sene, her iki "taraf" kalan nüfusları değişeceklerine dair uzlaştılar: Kıbrıslı Türkler kuzeye, yeni kurulmuş Kıbrıs Türk Federe Devleti'ne, ve Kıbrıslı Rumlar güneye, Kıbrıs Cumhuriyeti olarak kalan bölgeye aktarılacaktı¹⁵.

⁸ Palmer, S. (1986): p. 430.

⁹ Evriviades M. (1975) "The Legal Dimension of the Cyprus Conflict", Texas International Law Journal 10: 241-242.

¹⁰ Nejatigil, Z. M. (1990) "The Legal System of the Turkish Republic of Northern Cyprus". In: Redden, K. R (ed) *Modern Legal Systems Cyclopedia*. Chicago: Volume 5A. Buffalo: William's Hein & Co, p. 5A.60.6.

¹¹ Nejatigil, Z. M. (1990): p. 5A.60. 6.

¹² United Nations Security Council (1964) Resolution 186 S/RES/186.

¹³ Nejatigil, Z. M. (1990), p. 5A. 60. 7.

¹⁴ Yılmaz, M. (2005): p. 84 and Palmer, S. (1986): p. 437.

¹⁵ United Nations Security Council Document S/11789.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

KKTC kendini 1983'te bağımsız bir ülke olarak ilan etti ancak uluslararası anlamda Türkiye haricinde tanınmadı. BM Güvenlik Konseyi tarafından "hukuken geçersiz" ilan edildi¹⁶ ve ağır bir uluslararası ambargo uygulandı. Bugüne kadar Kıbrıs Cumhuriyeti Kıbrıs'ta uluslararası tanınırlığı olan tek hükûmet.

KKTC'de bulunan nüfusun demografik yapısı, 1974'te Türkiye'nin müdahalesinden bu yana önemli değişimlerden geçti. Bu, çoğunlukla Türk vatandaşlarının ve diğer göçmenlerin KKTC'ye akın ettiklerinden kaynaklı. Bu göçmenler genellikle üç farklı gruba kategorize edilir:

1. 1974 ve 1975'teki ilk dalga: Kuzey Kıbrıs'a Türk hükûmetinin yardımıyla çoğunlukla Türkiye'nin fakir bölgelerinden olan aileler tarımsal işgücü olarak göç etti. Neticede KKTC vatandaşlığına yol açacak olan kimlik evrakları verildi bu ailelere. Bu grup yaygın olarak "yerleşimciler" olarak bilinir¹⁷.

2. 1980'lerdeki ikinci dalga: çoğunlukla Türkiye'den göç eden, iş arayışında olan yarı kalifiye kişiler. Bu ikinci dalga KKTC'de büyüyen bir sanayi ve ekonomiye yol açtı. Bu kişilere doğrudan KKTC vatandaşlığı verilmedi¹⁸.

3. 1990 ve 2000'lerdeki üçüncü dalga: inşaat sektörünün büyümesiyle ve üniversite sayısının artmasıyla, bu dalga iş adamlardan, profesörlerden ve talebelere kadar farklı iş ve vatandaşlıktan olan çeşitli insanları dahilinde sayıyor. Bu gruba da doğrudan KKTC vatandaşlığı verilmedi¹⁹.

KKTC'de artan yabancı nüfusundan dolayı, 2006'da KKTC yurttaşlığına kabul sürecini (çalışma izni süreci dahil) düzenlemek için yeni kanunlar çıkarıldı²⁰.

¹⁶ United Nations Security Council (1983) Resolution 541 S/RES/451.

¹⁷ Interviews 3, 14, 16, 23, 24, 28, 2951, 59, 71, 75, 134, 135; Hatay, M. (2017) *Population and Politics in North Cyprus: An overview of the ethno-democracy of north Cyprus in the light of the 2011 census*. Available at: http://www.academia.edu/36209297/2017_Population_and_politics_in_north_Cyprus_1_.pdf. p. 17.

¹⁸ Hatay, M. (2017): p. 17 and interviews 24, 71, 75, 134.

¹⁹ Hatay, M. (2017): p. 17 and interviews 2, 46, 61, 71, 122, 124, 129, 135, 137.

²⁰ Law on Work Permits for Foreigners No 63/2006 and interviews 13, 15, 75, 101.

Lefkoşa, Kıbrıs Cumhuriyeti

Peace talks and reunification attempts

1980'lerden itibaren KC ve KKTC yetkilileri barış görüşmeleri düzenlediler. Ancak günümüzde hala bir çözüme ulaşmaları gerekiyor. Yeniden birleşmeye ve iş birliğine yönelik birçok proje ve girişimler düzenlendi. Örneklerden bir tanesi, sonunda başarısız olarak değerlendirilen²¹, 1980'de yapılan ve bütün adayı kapsayan ortak bir kanalizasyon sistemiydi. Bir başka örnek ise 2004'teki Annan Planı'ydı. Bu plan iki devletli federal devlet için, yani adanın yeniden birleşimi için, iki toplumdaki insanları oy kullanmaya davet ediyordu. Sonunda bu plan Kıbrıslı Türklerin çoğunluğu tarafından kabul edildi ancak Kıbrıslı Rumların çoğunluğu tarafından reddedildi²². Bugüne kadar en çok hatırlanmaya değer ve en başarılı antlaşma 2003'te iki devlet arasındaki sınırların açılması olmuştur²³.

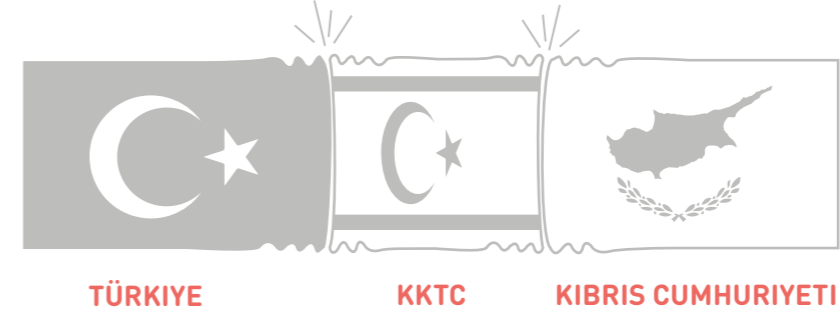
Cyprus today

Kıbrıs tarihinden bellidir ki yıllar önce meydana gelen olaylar, bugün KKTC'de yaşayan insanlar için hala önemli ve günlük hayatlarını etkilemektedir. Örneğin 2004'te KC bir AB üyesi olduğunda²⁴, KC vatandaşlığını alamayan çocuklar bugün AB haklarına erişemiyor. Güney kesiminde, Kıbrıslı Rumlar 1974 çatışmalarında ölümlerine ve ortadan kaybolmalarına (bazıları hala bulunmamış durumda)²⁵ yas tutuyor. Kuzey kısmında, insanlar çoğunlukla güncel durumlarından rahatsız. KKTC nüfusu kendini gayet sıkışmış buluyor; uluslararası tanınırlığı olmayan bir ülkede yaşıyor, ülkenin kalkınması ekonomik ambargo vasıtasıyla engelleniyor, çocuklar uluslararası tanınırlığı olan bir vatandaşlıktan yoksun. KKTC'nin kendi hükümeti olsa bile, insanlar (memurlar dahil) milli bütçenin 1/3'ünü destekleyen Türkiye tarafından hükmedildiğini hissediyor. Aynı zamanda, KC'ye ve Avrupa'ya ait olmalarına izin verilmiyor. Bu bağlamda, KKTC ve nüfusu uluslararası toplum tarafından "haritadan silinmiş" durumda²⁶.

Mülakat 119. Sadece KKTC vatandaşlığı olan bir veli KKTC'de olmanın nasıl bir şey olduğunu anlatıyor:

" Biz [KKTC nüfusu] hiçbir yere gitmiyoruz. Bir araba kazasında takılmak gibi, Türkiye ile Kıbrıs."

Cumhuriyeti arasında sıkışıp kalmak gibi:

Bu günler insanlar uyuşmazlıkların yakın zamanda çözümleneceğine dair umutlarını yitirmiş gibi görünüyor. Temmuz 2017'de en son barış müzakerelerinde anlaşmaya ulaşamadı. Bu birçok kişiyi karamsarlığa terk etti ve gelecekte gerçekleşebilecek barış veya birleşim planları hakkında hayal kırıklığına uğrattı²⁷. Bu örnekler adanın tarihinin bugünün nüfusu üzerine ve o halde, vatandaşlık hakkı üzerine olan etkileri gösteriyor.

Mülakat 20. KKTC'de yaşayan bir genç adanın tarihini anlatıyor:

" Onlar [KC] bu toprağı işgal edilmiş, yasadışı, her neyse, uluslararası hukuka aykırı olarak görüyor. Kısmen gerçek, ama bu her zaman halkın tercihi değil işte. Demek istediğim, insanlar... Ben 1991'de doğdum... bu lanet 1974'te oldu, ben bunu yapmakla mı suçluyum yani? Demek istediğim, o zaman bir fetüs bile değildim. Türkçe bir sözümüz var: Ben portakalda bir vitamindim."

²¹ Yılmaz, M. (2005): p. 89.

²² Dogan, N. (2013) "Ramifications of the ICJ Kosovo Advisory Opinion for the TRNC" Ankara Bar Review 1: p. 67.

²³ European Union Council Regulation 866/2004 ('Green Line Regulation')

²⁴ European Union (2018) "Cyprus". Available at: https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/cyprus_en, accessed 26 August 2018.

²⁵ United Nations General Assembly Resolution 3450 (1975).

²⁶ Interviews 4, 6, 14, 16, 19, 20, 22, 23, 24, 29, 30, 32, 34, 44, 50, 62, 66, 69, 71, 74, 88, 149, 164, 180, 199.

²⁷ Interviews 4, 16, 19, 20, 33, 34, 91, 149, 71.

KKTC vatandaşlığı nasıl alınır

Bir çocuk KKTC vatandaşlığını iki yöntemle alabilir: doğum ile ve yurttaşlığa kabul ile.

DOGUM İLE

KKTC hukukuna göre, doğum yerine bakmaksızın, annesi veya babası KKTC'li olan bir çocuk otomatik olarak KKTC vatandaşlığını alır. Uygulamada bu yasaya çoğunlukla uyuluyor ve toplumun çoğunluğu bu yasanın varlığının farkında.

YURTTASLIGA KABUL İLE

EVLENME İLE

KKTC yurttaşı bir erkekle evlenen kadın, kocası ile birlikte bir yıldan az olmayan bir süre birlikte yaşadığını kanıtlarsa, KKTC yurttaşlığına başvurabilir. Bir evli çift, çocuk sahibi olursa, yukarıda anlatıldığı üzere, bu çocuk anne-babası vasıtası ile doğrudan KKTC yurttaşlığını alabilir.

Ancak, bir eş KKTC'deki evlilikten bir önceki ilişkiden çocuğa sahipse, durum zorlaşabilir. Kanunen o çocuk da KKTC yurttaşlığını almalı ancak pratikte her zaman öyle olmuyor. Çocuk 18 yaşı üzerindeyse, KKTC yurttaşlığı verilmeyecektir çünkü bir yetişkin olarak sayılacaktır ve böylece kendi ayrı başvurusunu yapması gereklidir.

YATIRIM VEYA OLAĞANÜSTÜ HİZMET İLE

Bir kişi aşağıdaki alanlardan birine yatırım yaparak KKTC yurttaşı olabilir:

- Sanayi,
- Ticaret,
- Turizm,
- Ekonomik, veya
- Sosyal alanlarda.

Ne kadar yatırım yapılması gerektiği belirtilmemiştir. Aksi takdirde bir kişi uluslararası arenada siyaset, bilim veya kültürde KKTC'nin tanıtımını yaparak KKTC yurttaşı olabilir. Her halükârda, bu kişilerin eşleri ve çocuklarına da KKTC yurttaşlığı verilmektedir.

ÇALIŞMA VEYA İKAMET İLE (ÇALIŞMA/İKAMET İZNI)

KANUNEN

KKTC hukukuna göre, KKTC'de 5 yıl yaşayan her kişi KKTC yurttaşlığına başvurabilir. Yurttaşlığı alırlarsa, reşit olmamış çocukları (18 yaşı altında olan çocuklar) alır. Bir kişi KKTC yurttaşlığına başvurduğu zaman, yurttaşlığın verilip verilmeyeceğine dair Bakanlar Kurulu karar verir. Kanunen, bir kişi aşağıdaki şartları doldurursa KKTC yurttaşlığı verilebilir:

- 18 yaşına girmiş olmak
- KKTC'de beş yıl kesintisiz ikamet etmiş olmak; Yılda kırk günü geçmeyen kesintiler, kesinti sayılmamak suretiyle.
- Yerleşmeye karar verdiğini davranışı ile teyit etmiş olmak
- Temiz bir adli sicil kaydı olmak
- Sağlıklı olmak (bulaşıcı hastalık taşımamak)
- Kendisinin ve geçimi ile yükümlü olduğu kimselerin geçimini sağlayacak gelire ve işe sahip olmak.

UYGULAMA

Kriterlere rağmen, bu yasa pratikte tutarlı bir şekilde uygulanmıyor. Başvuruda bulunmak üzere göçmen bürosuna giden yabancılar ne kadar zaman çalışmaları gerektiğine dair farklı cevaplar alıyor. Bu cevaplar 10 yıldan 15 yıla kadar değişebiliyor, bazen ise çalışanlar bilgi sahibi değil. Çalışma izni süreci 2006'dan itibaren yabancı işçiler için zorunlu kılınmıştır ancak yasa tutarsız bir şekilde uygulanmakta. 20 yıl boyunca KKTC'de yasal bir şekilde yaşayıp yurttaşlığını hala bekleyen kişiler var. Bu durum işçiler ve aileleri için karışıklık ve belirsizlik yaratıyor.

TORPİL

Bu bölümde "torpil"e (siyasi bir bağlantı) değinmek önem arz etmektedir. KKTC yurttaşlığını ikamet veya çalışma izni süreci yoluyla almak genellikle kişinin torpili olup olmadığına bağlı; sürecin neredeyse olmazsa olmazı oldu. Torpili olmayan muhataplar yurttaşlıkları için uzun zaman beklemeye devam ediyor, her ne kadar yasadaki bütün şartları doldursalar da. Ancak söylenmesi gerekir ki torpili olan kişi bile yurttaşlığı alamayabilir. Torpil ile bir gece sürebilir, veya seneler alabilir. Dolayısıyla yardımcı olsa da, bir garanti değil.

DIĞER DURUMLAR

KKTC hukukunda bazı durumlarda kişiye KKTC yurttaşlığının verilmesi yönünde hükümler var. Örneğin Bakanlar Kurulu gerekli olduğu fikrindeyse veya 15 Kasım 1983 tarihinde Kıbrıs Türk Federe Devleti yurttaşlığına hakkı olan veya yurttaşlığa sahip olan kişilere verilebilir. Bu durumlarda o kişilerin esteri ve çocuklarına da yurttaşlık verilir.

Aralık 2017'de KKTC'de doğup büyümüş bir göçmen kızıyla mülakat yaptık. O zaman 20 yaşındaydı ve hala KKTC vatandaşlığına sahip değildi. Annesi ve babası yasal göçmen işçilerdi. O dönemde torpili vardı ve seçimlerden sonra KKTC vatandaşlığının kendisine verileceği yönünde söz verilmişti (mülakat 52). Mart 2018 onunla tekrar görüştük (mülakat 134):

S: Durumundan bahsedebilir misin, nasıl sonuçlandı?

C: İlk önce ondan (torpili sağlayacak olan kişi) cevap alamadık, hükümet henüz kurulmamıştı. Ama şimdi kuruldu ve sözünü tutmadı [...] her şey yapıldı, sadece kimliği çıkartmaları lazım, bütün dosyalar tamam, başka yapacağımız bir şey yok.

S: Öyleyse neden alamadın?

C: Oy kullanma hakkı

S: Oy kullanma hakkı?

C: Yeni hükümet başka bir partinin, Türk yerleşimcilerin partisinin büyümesinden korkuyor. Eğer bize verilerse, o partiye oy kazandırmış olabilirler.

S: Mevcut hükümeti destekleseydin farklı olur muydu?

C: Evet, vatandaşlığı alırdık. Ama bize kimliği kim verirse onları destekleyeceğim.

S: Bütün bu durum sende nasıl bir his yaratıyor?

C: Çok kötü, alacağımıza dair ümitleriniz oluyor, gerçekten çok kötü. Dosya hazır ama vaktinde yetiştiremedik.

Mülakat 100: 18 yaşında bir erkek, KKTC'li bir babanın ve Türk bir annenin çocuğu. 9 yaşındayken KKTC'ye babasıyla birlikte taşındı. KKTC vatandaşlığını birkaç defa başvurmasına rağmen alamadı.

İki sene evvel, İçişleri Bakanlığı'na gittim ve vatandaşlığa başvurmak istediğimi söyledim. Evraklarımı istediler, ve evraklarımı verdim ve vatandaşlığa hakkım olup olmadığını tespit etmek için evraklarım kontrol ettiler. [...] Sonra bana vatandaş olma hakkım olduğunu ve vatandaşlığa başvurabileceğimi söylediler. Bu başvuruyu tamamlamam için bir tarih verdiler. Normalde vatandaşlığa hakkı olmayan bir kişiye bu tarihi, bu randevuyu vermiyorlar. [...] O tarihte randevuya gittim ve Bakanlık'ta evraklarımı verdiler. Ve ardından işlemi yapmaya başladılar, ve bir de şefleri var. Evrakları kontrol etti ve soruşturmadan sonra, vatandaş olamazsın çünkü annen vatandaş değil dedi ve beni gönderdiler.

KC vatandaşlığı nasıl alınır

Bu bölüm KKTC'de bir çocuğun nasıl KC vatandaşlığını alabileceğini inceliyor. Ancak yurttaşlığa kabul yöntemleri anlatılmayacak, sadece doğum ile vatandaşlığın nasıl alınabileceği anlatılacaktır.

DOĞUM İLE KC VATANDAŞLIĞI

KC hukukuna göre, annesi veya babası KC'li olan, Kıbrıs'ta veya yurtdışında doğmuş bir çocuk KC vatandaşlığını alabilir. Pratikte, Kıbrıs uyruklu bir kişinin çocuğu olan biri KC vatandaşlığını talep edebileceği anlamına geliyor. Yasada belirtildiği üzere Kıbrıs uyruklu bir kişi, Kıbrıs'ta doğmuş ve KC vatandaşlığını KC'nin kuruluşundan sonra, yani 16 Ağustos 1960'tan sonra kazanan kişidir. Bu kişinin soyundan gelen her kişi de Kıbrıs uyruklu olarak sayılır. Bu kişiler yaygın olarak "orijinal Kıbrıslılar" olarak biliniyor.

İSTISNA

Ancak KC hukukuna göre, çocuğun anne veya babası Kıbrıs'a yasadışı giriş yaptıysa ve/veya yasadışı yollarla kalıyorsa bu kural uygulanmaz.

KIBRIS'A YASADIŞI GİRİŞ YAPMAK VEYA YASADIŞI YOLLARLA KALMAK NE ANLAMA GELİYOR?

KANUNEN

KC hukukuna göre, KC vatandaşı olmayan ve adaya KKTC'den giriş yapan ve/veya orada yaşayan her kişi, Kıbrıs'a girmesi ve/veya orada yaşamaya illegaldir. Dolayısıyla, annesi/babası KC vatandaşı olup babası/annesi KKTC'ye göç etmiş olan kişilerin çocuğu 'yasadışı' annesi veya babası yüzünden KC vatandaşı olmaktan sorun yaşayacaktır.

UYGULAMADA

Uygulamada bu yasa bazı gruplara karşı, özellikle karışık evliliklerden doğan çocuklara karşı ayrımcı bir şekilde uygulanmakta.

Genellikle, annesi/babası KC'li olup babası/annesi TR'li olan bir çocuk KC vatandaşlığına başvurduğunda, vatandaşlığı hiçbir şekilde alamayacaktır. Belirsiz bir zaman için yedek listesinde bırakılacak, başka bir tarihte tekrar gelmesi istenecek, içişleri bakanlığında yararsız memurlarla karşılaşacak, başvurusu "kaybedilecek", ve/veya annesi ve babası KKTC'de evlendiği için başvurusu beklemede olduğunu söyleyecekler.

Özet olarak, anlaşılan o ki "yasadışı anne/baba" istisnası annesi veya babası TR'li olan bir çocuğun KC vatandaşlığını almasını engellemek için kullanılmakta.

Örneklendirmek adına, aşağıdaki durumlarda anne ve babalar çocukları için KC vatandaşlığını alamadılar:

- Türkiye'de doğmuş, annesi ve babası KC'li olan bir çocuk (o dönem annesi ve babası Türkiye'de yaşıyor ve okuyordu),
- KC'li bir annenin ve TR'li bir babanın çocuğu: çift Türkiye'de evlendi ve Kıbrıs Cumhuriyeti'nde doğum yaptı, Kıbrıslı Rum olan KC'li bir annenin ve TR'li bir babanın çocuğu; çocuk Kıbrıs Cumhuriyeti'nde doğdu; babası Kıbrıs Cumhuriyeti'nde ikamet iznine sahip ve aile Kıbrıs Cumhuriyeti'nde yaşıyor.

Bu çocukların hiçbiri KC vatandaşlığını alamadı.

Mülakat 20: TR'li bir babanın ve Kıbrıslı Türk bir annenin genç çocuğu 13 yaşındayken KC vatandaşlığı için başvuruda bulundu. Simdi 26 yaşında ve hâlâ başvurusunun incelenmesini bekliyor.

Kıbrıslı Türk kimliğimi gördüklerinde [bakanlıkta çalışan memurların], anında yüzleri değişiyor. Görüntüleri değişiyor. Çünkü bize bakarsanız [Kıbrıslı Türklere ve Kıbrıslı Rumlara] farklı değiliz, yüzlerimiz aynı. Bir fark göremezsiniz. Ancak şöyle ki, nereden olduğumu anladıklarında veya nefret ettikleri soruyu sorduğumda [vatandaşlık başvurum nihayet incelendi mi?], bana farklı bir gözle bakıyorlar [...] Sadece "Yok, henüz hazır değil" diyorlar.

PROSEDÜR/SÜREÇ

DOĞUM BELGESİ

KC vatandaşlığına başvurmak istiyorsanız, ilk önce tanınan bir ülkeden doğum belgesine ihtiyacınız var. Genelde bu KKTC dışında doğan çocuklar için bir sorun değil. Ancak KKTC'de doğan çocuklar, KKTC doğum belgesi KC tarafından tanınmadığı için ek olarak bir de KC doğum belgesi talep ediyorlar. Bu, veliler tarafından yapılabilir eğer adanın güney kısmına KKTC doğum belgesiyle yolculuk yapıp bir KC doğum belgesi talep ederlerse. Doğumdan sonra 15 gün içinde yapılırsa maliyeti 5€. Doğumdan üç ay sonra yapılırsa, 150€'luk bir ücret ödenmesi gerekecektir.

KC VATANDAŞLIĞI BAŞVURUSU

KC vatandaşlığına başvururken aşağıdaki evraklar sunulmalıdır:

- Doğum belgesi,
- Anne ve babanın evlilik belgesi,
- Anne ve babanın pasaport fotokopisi,
- Yerel Yönetim Ofisi tarafından imzalanmış, çocuğa KC vatandaşlığının verilmesini kabul ettiğine dair yabancı annenin/babanın beyanı,
- 80€'luk ödenmiş ücretin makbuzu
- İki resim, ve
- Başvuru üzerine yapıştırılmış 8,54€'luk pul

DIĞER YÖNTEMLER

KC vatandaşlığını araştırırken, bize bazı muhatapların vatandaşlığı almak için kullandıkları diğer yöntemlerden de bahsettiler:

- 'Bağlantı' (torpil) kullanarak, genelde bu durumlar başarıyla neticelenmiyor.
- Annenin KC'li ve babanın TR'li olduğu karışık bir evlilikte, anne KC makamlarına bekar anne olduğunu ve babanın kim olduğunun bilinmediğini söyleyebilir.
- Dava açmak. Bunu yapan kişiler KKTC yetkilileri tarafından başvuruları başarıyla değerlendirildiğine dair bir telefon araması almaları yaklaşık 9 yıl sürüyor. Ayrıca, KC'ye Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde dava açma niyetinde olan bir kişinin durumuyla karşılaştık. Bu kişiye benzer bir telefon araması geldi, ve KC vatandaşlığını başarıyla aldı.

NOT EDİLMESİ GEREKİR Kİ

Genel inancın aksine, bir çocuğa doğum veren kişilerin karışık bir çiftin olması ve/veya KKTC dışında (örneğin Türkiye'de) evlenmeleri çocuğun KC vatandaşlık başvurusunu etkilediği yönünde kanıt bulmadık. Doğum yerine veya evliliğin yapıldığı yere bakmaksızın, KC vatandaşlığının TR'li bir anneye/babaya sahip olan bir çocuğa verilmesi olasılıksız.

Mülakat 53: KKTC'de yaşayan, KC vatandaşlığına başvuran bir Kıbrıslı Türk:

"O ofiste bir bayan vardı, cidden ırkçıydı ve hiç yardımcı olmuyordu. Ve annem de yunanca biliyordu annesi sayesinde, çünkü bildiğiniz gibi, savaştan önce Kıbrıslı Türklere ve Rumlara beraber yaşıyordu. Ondan dil biliyorlardı. Ve [...] "Oh bu aptal Türklere" gibi bir şey dedi."

Haklara erişim

Uluslararası hukukta, her kişinin (çocuklar dahil) inkâr edilemez temel insan haklarına sahip olduğu düşüncesi yaygındır. Çocuklar, doğdukları yere, anne-babalarının kim olduğuna, renklerine veya vatandaşlıklarına bakmaksızın bu haklara sahiptirler. Ancak, uygulamada herkese bu haklar verilmiyor. Ayrıca, KKTC’de birtakım çocuk gruplarına bazı hakların verilmediğini tespit ettik.

Bu çalışmaya katılanlar aşağıdaki hakların KKTC’de yaşayan çocuklara sağlanmadığını söylüyorlar:

Uluslararası haklar

Uluslararası seviyede çocuklar için eksikliği en fazla hissedilen şey, KKTC’nin tanınırlığı olmadığından dolayı, her ne kadar sporda, sanatta veya diğer disiplinlerde çok iyi olmaya gayret gösterirlerse gösterebilirler, hiçbir zaman uluslararası turnuvalarda yarışma hakkına sahip olmamaları. Başka bir sorun ise, KKTC pasaportlarıyla sadece Birleşik Krallığa ve Türkiye’ye seyahat edebilmeleri; ve uluslararası sigorta almakta sorun yaşamaları. Çocuklar bu son problemin farkında olmasalar da, büyüdüklerinde bir probleme dönüşebilir.

Mülakat 69, KKTC’de bir siyasetçi:

“Uluslararası örgütler veya herhangi bir şey tarafından tanınmayan bir toplumda yaşıyorum. Ve bu oldukça kötü çünkü özellikle çok sayıda potansiyeli yüksek gencimiz var ve kendilerini özgür bir şekilde ifade edemiyorlar. Başarabilecekleri şeylerin sınırlı olduğunu biliyorlar.”

Başka bir sorun ise, KKTC’de yaşayan bazı çocukların barış inşası faaliyetlerine katılma hakkı olmaması. Bu durum BM ajanslarının Kıbrıs’ta Kıbrıs Cumhuriyeti daveti üzerine bulunmalarından kaynaklı: dolayısıyla KC hükûmetiyle iş birliği yapmalıdır.

Mülakat 29, bir STK çalışanı:

“UNDP [Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı] çocuklar arasında bir resim yarışması düzenledi. Burada devlet tabii ki ayırt etmediğini söylüyor, hepsi öğrenci. Yarışma düzenlendi ve bazı çocuklar başvuruda bulundu. Bunlardan bir tanesi barış için en iyi ressam olarak seçildi. Ve annesi ve babasının ikisi de Türkiye’den geldiğinin farkına vardılar ve iptal ettiler. İlan edilmesinden önce iptal ettiler ve üçüncü çocuğa verdiler çünkü ilk iki çocuk Türk yerleşimciydi. Bu 2008’deydi. Ama artık bu tür yarışmaya başvurduğunuzda Kıbrıs Cumhuriyeti’nden olduğunuzu kontrol ediyorlar.”

AB hakları

KKTC’de birçok kişi KC vatandaşlığı olmayan kişilerin yurtdışında okumak için AB burslarına başvuramayacağını düşünüyor. Ama aslında 1) Kıbrıs’ta doğmuş olan, veya annesi veya babası Kıbrıs’ta doğmuş olan 2) KKTC vatandaşı olan ve 3) o an KKTC’de yaşayan her genç AB burslarına başvurabilir. Bakınız: www.abburs.eu/en/. KKTC’de okullar sık sık mali açıdan veya öğretmenlik eğitimi vasıtası ile AB tarafından desteklenmekte.

Kıbrıs’ta çocuk hakları

Kıbrıs’ta çocuğun hangi hakkı talep edebilmesi vatandaşlığına ve etnik kökenine (anne ve babasının nereden geldiğine) bağlı:

A. KUZEY VE GÜNEY KIBRIS ARASINDAKİ SINIRDAN/KONTROL NOKTALARINDAN GEÇME HAKKI

En az aşağıdakilerden birine sahip olan her çocuk:

- Bir Avrupa kimlik belgesi veya vizesi
- Bazı izinli ülkelerden kimlik belgesi
- “Orijinal bir Kıbrıslı” anne veya baba (1974’ten evvel Kıbrıs vatandaşlığına sahip olanlar)

anne veya babasının (yazılı) izniyle Güney kesimine geçebilir. Bütün diğer çocuklar KC polisi tarafından durdurulacaktır. Bunlara KKTC’de doğup büyümüş çocuklar, KKTC vatandaşı olan çocuklar, KKTC’de öğrenci vizesiyle bulunan ve yukarıda söz edilen ülkelerden gelmeyen turistlerin çocukları dahildir.

Mülakat 108, bir devlet okulunda çalışan bir öğretmen

"Rum arkadaşlarımız var [...] Bazen burada, Lefkoşa'da satranç yarışmaları düzenliyoruz, sorun değil. Geliyorlar. Ama oraya giderken, Türk pasaportuna sahip olan Türkiye'den gelen çocuklar sorun yaşıyor. [...] Bu okul için güney kesimine bir gezi düzenlersek, 10 öğrenciden fazla gidebilen olmuyor! Her defasında bu şakayı yaşıyoruz!"

B. EŞİT MUAMELE VE FIRSAT EŞİTLİĞİ HAKKI

Genel anlamda KKTC'nin içinde anne ve babası KKTC vatandaşı olan çocuklar daha iyi fırsatlara sahip olup, anne ve babası KKTC vatandaşı olmayan çocuklar a göre daha iyi muamele görüyorlar. Bu iki sebebe dayanıyor. İlk sebep, önce Kuzey Kıbrıs oldukça küçük bir ada olduğu için herkes herkesi tanıyor. Kuvvetli bir iltimasçılık geleneği var; insan tanıdığınız için iş yaptırıyorsunuz (Kıbrıslıların deşimiyle: "Seni gördüm, sen de beni gör"). Memuriyet sadece KKTC vatandaşlarına ait olduğu için, bu KKTC vatandaşları için bir avantaj çünkü yönetimde olan kişileri tanıma olasılıkları daha yüksek. Ailesi sağlam bağlantıları sahip olan bir çocuk, polisle karşı karşıya kaldığında bir ayrıcalık gibi, iş arayışında yardım gibi, daha iyi okullara erişim gibi, vs. daha fazla fırsatlar elde edecektir.

İkinci sebep, KKTC vatandaşları genellikle KKTC vatandaşı olmayan kişilere göre daha zenginler ve daha olumlu sosyo-ekonomik şartlarda yaşıyorlar. Bu da çocuklarına daha iyi muamele sağlamalarına ve fırsat yaratmalarına yol açıyor. Çeşitli sebeplerden dolayı böyle: öncelikle KKTC vatandaşlarına daha yüksek maaşlı işler veriliyor, memuriyet gibi. KKTC vatandaşı olmayan kişilerin aksine,

KKTC vatandaşları kendi şirketlerini kurabiliyor ve bankalardan kredi alabiliyorlar. Çoğu zaman ev sahibi oldukları için (bazı evler KKTC hükümeti tarafından verilen eski Kıbrıslı Rum evleri) kira veya ipotek ödemek zorunda olmuyorlar ve çalışma izinlerini, öğrenci vizelerini ve/veya ikamet izinlerini yenilemek için yıllık ücret ödemek zorunda değiller. Maddi sorunları olursa KKTC vatandaşları KKTC sosyal hizmetler tarafından maddi yardım alabiliyorlar, ama KKTC vatandaşı olmayan kişiler alamıyor. KKTC vatandaşı olmayan kişiler emeklilik maaşı alamıyorken, KKTC vatandaşları alıyor. Bütün bu saydıklarımız, her ne kadar KKTC'li ve KKTC'li olmayan kişiler vergi ödesse de, KKTC'li anne ve babaları çok daha iyi bir maddi duruma sahip oluyor. Daha iyi olan maddi durumları sayesinde çocuklarına daha kaliteli eğitim ve sağlık hizmetleri sağlayabiliyorlar (genellikle çocukları daha kaliteli özel okullara ve hastanelere gidiyorlar).

Yaşlar ilerledikçe, KKTC'li çocuklar KKTC'li olmayan çocuklara göre çok daha avantaja sahip oluyor. Avantajlar arasında, burs vasıtası ile üniversiteye erişim, daha düşük abonelik ücretleri ve KKTC vatandaşları için farklı sınavlar bile bulunuyor.

Mülakat 13. Bir baba, KKTC'de 18 yıl çalışan göçmen bir işçi. 18 yılın 14'ünü bir çalışma izniyle geçirdi (2005'ten evvel çalışma izinleri zorunlu değildi). İki başarısız başvurudan sonra, mülakattan 6 ay önce KKTC vatandaşlığını kazandı. İki çocuğu ve eşi hala KKTC vatandaşlığını alma sürecindedeler.

- C:** [...] Dışarıdan olduğumuz için, işçi olduğum için ve eşim çalışmadığı için, sadece kendim çalışıyorum ve çocuklarıma bu fırsatı sağlayamıyorum (özel okula gitmeyi).
- S:** Tamam. Nedir bu fırsatlar? Vatandaşlığa bağlılar mı?
- C:** Her şey birbirine bağlı çünkü örneğin ev kiralari yükselişte bugünlerde. Şimdi maaşımın çoğunluğu bu kiraya gidiyor, dolayısıyla çocuklarıma eğitime para harcayamıyorum. Ama KKTC vatandaşların çoğu ev sahibi, dolayısıyla eğitime daha fazla harcayabiliyorlar. [...] Kendi evimiz olsaydı, bu para kenarda kalırdı dolayısıyla da çocuklarımızı daha iyi okullara, özel okullara gönderebilirdik.

KKTC vatandaşları

KKTC vatandaşı olmayan kişiler

Memuriyet gibi daha yüksek maaşlı işlere erişim	Memur olarak çalışmaları yasak, genellikle düşük maaşlı işlerde çalışıyorlar
Kendi şirketlerine sahip olabiliyorlar	Kendi şirketlerine sahip olamıyorlar (özel izinsiz)
Bankadan kredi alabiliyorlar	Bankadan kredi alamıyorlar (özel izinsiz)
Çoğu zaman ev sahibiler, genellikle KKTC hükümeti tarafından verilen evler	Kira ödüyorlar, ev satın almaları yasak
Belge yenilemek için ücret ödemek zorunda değiller	Çalışma/ikamet izinlerini veya öğrenci vizelerini yenilemek için yıllık ücret ödemek zorunda
KKTC sosyal hizmetleri tarafından maddi yardım alabiliyorlar	KKTC sosyal hizmetleri tarafından maddi yardım alamıyorlar
Devletten emeklilik maaşı alabiliyorlar	Devletten emeklilik maaşı alamıyorlar
Burs alabiliyorlar, daha düşük abonelik ücretleri ödüyorlar ve üniversite eğitimlerinde sınavlarda daha fazla puan alabiliyorlar	Burs almakta ve üniversiteye girmekte daha çok zorluk çekiyorlar

Tablo 4: KKTC'li çocuklar ile KKTC'li olmayan çocuklar arasındaki muamele ve fırsat farklılığının kurumsallaştırılmış sebepleri

C. AYIRIMCILIĞA MARUZ KALMAMA HAKKI

Kıbrıs'ta çok sayıda çocuk ayırıcılık tecrübe ediyor. Bir güç ve aidiyet hiyerarşisi var gibi görünüyor, ve ne kadar aşağıdaysanız, o kadar ayırıcılığa maruz kalıyorsunuz. KKTC'de yaşayan insanlar arasında, Kıbrıslı Türkler Kıbrıslı Rumlar tarafından ayırıcılığa uğruyor, Türkiyeli göçmenler Kıbrıslı Türkler tarafından ayırıcılığa uğruyor, Türk olmayan göçmenler Türkler tarafından ayırıcılığa uğruyor, ve Afrikalı insanlar (zenci) neredeyse herkes tarafından ayırıcılığa uğruyor.

Tabi herkes ayırıcılık yapmıyorsa ve her etnik kökenden çok sayıda insan birbirine kardeşçe davranıyorsa da, çocuklar çok ayırıcılığa maruz kalıyor. Örneğin, Kıbrıslı Türkler öğretmenler ve polisler tarafından kayırılıyorlar, KKTC vatandaşları hastanelerde daha iyi muamele görüyorlar, Türkçe konuşan öğrenciler Türkçe konuşmayan öğrencilere göre daha iyi muamele görüyorlar. Otobüste, insanlar zenci kişilerin yanına oturmak istemiyor ve bazı Türkler çocuklarının zenci çocuklarla oynamalarına izin vermiyor.

D. SAĞLIK HİZMETLERINE ERIŞİM HAKKI

KC vatandaşlığına sahip olup olmadığına bakmaksızın, KKTC'de yaşayan hiçbir çocuk KC'de sağlık hizmetlerine erişim hakkı yok. KKTC'de görünen o ki bütün çocuklar sağlık hizmetlerine erişim hakkına, oturma statülerine bakmaksızın sahip. Ancak bir turist vizesiyle, öğrenci vizesiyle veya tarihi geçmiş bir çalışma izniyle KKTC'de bulunan kişilerin çocuklarına daha kısa ve düşük kaliteli sağlık hizmetleri sunuluyor. Genelde bu hizmetlere daha fazla para ödüyorlar.

Mülakat 103. 2,5 yıldır KKTC'de bulunan 16 yaşında bir lise öğrencisi. Anne ve babası KKTC'de bir öğrenci vizesiyle kalıyor.

Mülakat 61, babası vatandaşlık kazanma sürecinden geçen (torpil kullanarak) KKTC vatandaşlığı alan 15 yaşında bir erkek çocuğu.

Haklı olsam bile, Türk olduğum için eğer yerli bir Kıbrıslı çocukla kavga etsem, [rakibim] kurtulmanın bir yolunu bulacaktır çünkü babası veya akrabasının biri polistir ve gereken kişiye gitmenin yolunu bulacaklardır. Haklı olsam bile haklılığımı ispatlama fırsatım olmayacak.

Mülakat 104, KKTC'de çalışma izniyle çalışan annesi ve babasıyla birlikte KKTC'ye gelen 16'da Filipinli bir kız.

"Burada [KKTC'de] 'buraya ait değilsin'i tecrübe ediyorsun."

- S: *KKTC vatandaşı olan kişilerle senin aranda farklılıklar olup olmadığına dair bilgin var mı? Yani sana serbest olup onlara serbest olmayan şeyler var mı, veya tersi?*
- C: *Okulda aynı [...][Ancak,] bir sorunum var, iki aydır belki, aşırı hastaydım ve ölüyordum, "Ölüyorum" diye düşünüyordum. [...] Ondan dolayı hastaneye gittim – arkadaşımın aynı sorunu vardı – hastaneye gittim ve "benim sorunum bu" dedim. Onu kontrol ettiler. [...] Arkadaşım benden iyiydi, ve benim durumum o kadar kötüydü ki, daha kötüydü. Bana sadece "hayır iyisin, gidebilirsin" dediler ve okula vermem gereken raporu vermediler, ama ona verdiler. Ve hastanede iki haftadan fazla kaldı, ve ben o sancıyla her gün okula gitmek zorundaydım, çok...*
- S: *Yani hastanedeyken, arkadaşın KKTC vatandaşı olduğu için mi daha iyi muayene edildiğini düşünüyorsun?*
- C: *Evet, öyle düşünüyorum. Çünkü [hastane çalışanıyla] Türkçe konuşuyordum ve İngilizce cevap veriyordu, İngilizcesi benimkinden kötüydü.*
- S: *Neden İngilizce cevap veriyordu?*
- C: *Bilmiyorum, çünkü Kıbrıslı olmadığımı biliyordu, Türkçe konuşmadığımı duşundu sanırım.*
- S: *Daha önce başından geçti mi? KKTC vatandaşlarının daha iyi muamele gördüğünü düşünümen?*
- C: *Hayır, bundan önce aynıyız diye düşünüyordum. Okulda kardeş gibiyiz.*

Bazı anne ve babalar sigortaları olmadığı için (örneğin, KKTC'de turist vizesiyle kaldıkları için) çocuklarını hastaneye götüremediklerini belirtiyor. Bu çocuklar ya hastaneler tarafından reddediliyor, ya da muayene olmak çok pahalı oluyor; buna da anne ve babaların gücü yetmiyor.

E. EĞİTİM HAKKI

1983 KKTC anayasasına göre, her çocuk 15 yaşına kadar zorunlu eğitime ve 18 yaşına kadar ücretsiz eğitime hakkı var. Çok sayıda öğretmen ve okul müdürü bu hakkı etkin bir şekilde destekliyor. Örneğin, anne ve baba kitap veya üniforma gibi okul ücretlerini karşılayamıyorsa, öğretmenler bazen para topluyor ya da parayı kendileri ödüyor. Ancak KKTC'li olmayan çocukların eğitim hakkına dair bazı endişeler var:

Bazı devlet okulları KKTC vatandaşı olmayan ve çalışma izni olmayan kişilerin çocukları için yüksek okul ücretleri istiyor (yaklaşık 500TL).

KKTC'de turist vizesiyle bulunan veya KKTC'de yaşamaya yasal izni olmayan kişilerin çocuklarının devlet okuluna gitmesi için eğitim bakanlığından resmi onay gerekiyor. Bu okula gitmek için ekstra bir engel, özellikle aileler gönderilmekten korkuyorsa.

KKTC'de turist vizesiyle bulunan kişilerin çocukları sık sık ders kaçıyıyor çünkü her üç ay (bazen daha fazla) ülkeyi terk edip tekrar giriş yapmak zorundalar.

Okullar dolunca, en son yazılan çocuklar reddediliyor. Pratikte KKTC'ye yeni gelen çocukların (örneğin annesi ve babası bir çalışma iznine veya bir öğrenci vizesine sahip) eğitime erişimlerinin engellenmesi daha muhtemel olduğu anlamını taşıyor.

KKTC vatandaşı olmayan çocuklar okula gitmezse, genellikle KKTC yetkilileri uyarılmadıkları sürece bununla ilgili bir şey yapmıyorlar. Ve uyarılsalar bile, pek bir şey yapmıyorlar gibi görünüyor.

Genelde maddi sebeplerden dolayı devlet okullarına giden KKTC'li olmayan çocukların eğitim kalitesi çoğu zaman özel okullara giden KKTC'li çocuklarından çok daha düşük. Bu, okul günlerin 8'den 1'e kadar süren, özel okullara göre çok daha az eğitim veren devlet okullarından açık bir şekilde anlaşılıyor.

Bazı KKTC'li olmayan çocuklar vatandaşlıklarından dolayı okul gezilerinden, spor kulübü gezilerinden ve belediye faaliyetlerinden dışlandı.

KKTC'de çocuk haklarına ilişkin diğer endişeler

- KKTC'de pasaportu olmadığından dolayı, bazı anne ve baba yeni doğmuş çocuklarına doğum belgesi alamadılar.
- KKTC bir çocuk adalet sistemine ve çocuk cezaevine sahip değil.
- Birkaç kişi bize KKTC yetkilileri tarafından yönetilen devlet kurumlarında ciddi çocuk istismardan bahsetti (SOS Children's Village değil, ama devlet kolaylaştırmaları).
- Korunma hakkı: görünen o ki ülkeye çalışma izni, turist vizesi veya ikamet izniyle gelen kişilerin çocukları düzgün bir şekilde kaydedilmiyor, ve ilgili yetkililer tarafından bilinmiyor. Sınır polisi tarafından kaydedilse de bu bilgi örneğin Eğitim Bakanlığı tarafında bilinmiyor. Bu çocuklar hiçbir sonuç olmadan izindeki belirtilen süreden fazla kalıyor. Dolayısıyla, bu çocuklar ortadan kaybolursa, ciddi anlamda istismar edilse, okula gitmezse, vs. **herhangi bir kişinin bunun farkına varması olasılıksız.**

Ne yapabilirsiniz?

KKTC’de birçok kişi, çocuk ve yetişkin olmak üzere, zaman zaman yetkililer tarafından haksız muamele gördüklerini hissediyor. Bazı haklara sahip olduklarını (KC veya KKTC vatandaşlık hakkına, eğitim hakkı, ayırimcılığa maruz kalmama hakkı) ama geldikleri yerden veya anne ve babalarının geldikleri yerden dolayı bu hakların onlara verilmediğini hissediyorlar.

Bütün çocukların bazı haklara sahip olduğunu kabul ediyorsak, bu hakları gerçekleştirmek için ne yapabiliriz?

Filozof Butler ve Arendt’e göre, siyasi değişim ve hak talep etme süreci eşitlik kurmayı hedefleyen kişilerle başlar. Haklarınızı talep etmede yalnızsanız etkili olamayacağınızdan dolayı, diğer insanlarla paylaştığınız ortak noktaları bulmanız gereklidir – sizi onlara eşit kılan şeyleri – ki kolektif bir “biz” olarak haklarınızı gerçekleştirebilesiniz²⁹. Bir grup, insan haklarını etkili bir şekilde talep etmek istiyorsa, onları “icra etmeleri” gereklidir. Haklarını önce alıp, sonra yetkililer tarafından meşrulaştırılmasını isteyerek talep edebilirler³⁰.

Temelde iki etaptan geçmeniz gerekecektir:

1. Bazı bakımlardan benzer olan bir grup insan kurmak (KKTC’de yaşayan kişiler mesela), ve bir ortak haklar talebi belirlemek. Grup ne kadar fazla kişiyi kapsıyorsa o kadar iyidir.
2. Talep etmek istediğiniz hakkı icra etmek.

Örneğin: KKTC’de yaşayan kişiler birlik olsa ve KKTC’de yaşayan bütün çocukların (ikamet eden turistlerin çocukları dahil) kaliteli eğitime hakkı olduğunu düşünüyorsa, her mahallede veliler ve çocuklar beraber okula gidip sınıfta oturabilirler. Devlet okulu öğretmenleri ve müdürleri 8’den 4.30’a kadar ders verebilir; özel okullar annesi ve babasının gücü yetmeyen çocukları okula kabul edebilir, vs.

Butler’e göre bu hak talebini icra etmek iki hedefe hizmet ediyor: ilk önce talep ettiğiniz hakkı uyguluyorsunuz, ve ikinci olarak hak talebinizi ve bu haktan mahrum bırakıldığınızı toplumsal tartışmaya sunuyorsunuz³¹. Medya bununla ilgili yazacaktır ve siyasetçiler bunu tartışmak zorunda olacaklardır.

²⁹ Butler, J. in: Butler, J. & Spivak (2007), G.C. Who Sings the Nation-State?: Language, Politics and Belonging. London: Seagull Books. p. 55-63. See also Arendt, H. (1968) The Origins of Totalitarianism. Orlando: Hartcourt, Inc.: p. 290-302. Arendt says that human beings are not born equal, but they become equal through organization, p. 301.

³⁰ Butler & Spivak (2007): p. 58-69.

³¹ Butler & Spivak (2007): p. 68-69.

KKTC’de insanlar hangi hakları talep ediyor?

Araştırmamız boyunca birtakım katılımcı tarafından sözü edilen ve KKTC’de çocuğun vatandaşlık hakkına bağlı olan haklar:

Uluslararası düzeyde

- KKTC’nin uluslararası spor ve sanat faaliyetlerine katılabilmesi
- KKTC’nin uluslararası hukukun bir parçası olması (tanınırlık yoluyla, veya KKTC’ye Avrupa (Avrupa Konseyi) ve BM anlaşmalarını imzalama imkânı)
- KKTC’de bütün çocukların barış inşası faaliyetlerinde yer alabilme hakkı

Kıbrıs’ta

- Türkiye’nin siyasi hakimiyetinden arınmak
- KKTC vatandaşlığına sahip ve/veya KKTC’de doğmuş, ve/veya KKTC’de ikamet izni, çalışma izni veya öğrenci vizesiyle yaşayan kişilere Güney Kıbrıs’a geçiş yapma izni
- Kuraldışı göçmenlerin (KKTC’de resmi evraksız kalan kişilerin) çocukları ve turist vizesiyle kalan çocuklar dahil olmak üzere, KKTC’de bütün çocukların eşit bir şekilde ücretsiz ve kaliteli eğitime erişmeleri. İnsanlar KKTC yetkililerin üzerinde bütün çocukların okulda olup olmadığını kontrol etmelerine, olmadıkları takdirde bir şey yapmalarına yönelik bir yükümlülüğün olması gerektiğini belirttiler.
- Etnik kökenine ve vatandaşlığına bakmaksızın, KKTC’de yaşayan çocuklara eşit muamele ve fırsat eşitliği hakkı
- Ayırimcılığın her çeşidini bitirmek, özellikle ırka, vatandaşlığa ve/veya etnik kökene dayanan ayırimcılıkları

Daha belirgin olarak, somut fikirler:

- KKTC turist vizesine veya çalışma iznine veya başka bir belgeye sahip olan anne veya babasıyla KKTC’ye beraber gelen yabancı çocukların yetkililer tarafından layıkıyla kaydedilmesi. Bu veriler o çocukların eğitimine ve diğer ihtiyaçlarına dikkat edilmesi için farklı bakanlıklar arasında paylaşılmalıdır.
- Yüksek makamlarda arkadaşları olup olmasına bakmaksızın, çocuklara polis ve diğer otoriteler tarafından eşit bir şekilde muamele edilmesi
- KKTC vatandaşlığına sahip olmasalar bile ciddi maddi sorunları olan ailelere yardım edilmesi
- KKTC vatandaşı olmayan çocuklar dahil olmak üzere, KKTC’de bütün çocuklara ücretsiz ve kaliteli sağlık hizmetlerine eşit erişimin sağlanması

Vatandaşlık

- Her KC vatandaşı olan annenin ve babanın, eşinin nereden geldiğine bakmaksızın, çocuğuna KC vatandaşlığının aktarılması
- Torpilin kullanımının ortadan kaldırılması, vatandaşlıkların Bakanlar Kurulu kararlarıyla verilmesi yerine hukuki kurallara göre verilmesi için yasaların değiştirilmesi
- Yabancıların KKTC vatandaşlığını alma sürecini adil ve eşit bir prosedürle, torpile dayanmayan, eşit bir şekilde uygulanan adil kurallara göre düzenlenmesi
- Vatandaşlığın kazanılmasını düzenleyen yasanın sürekli değişmemesi adına, yurttaşlığa kabul yöntemiyle alakalı daha tutarlı bir yasanın çıkarılması
- Ayrıca şuna işaret edildi ki, şu an yasaların ne dediği hakkında bir karışıklık var, dolayısıyla yetkililerin yasaların ne dediği hakkında (doğru) bilgi vermesi önemlidir.
- Bundan sonra başvuruların “kaybolmaması” için, içişleri bakanlığında (KC ve KKTC) çalışan memurların vatandaşlığa her başvuran kişiye bir başvuru kanıtı belgesi ve bir dosya numarası vermesi.

Sonuç

KKTC'nin içinde sonsuz bir çatışma ve ayrımcılık döngüsü mevcut gibi görünüyor. Çok sayıda Kıbrıslı Türk kendilerini Türkiye ile Kıbrıs Cumhuriyeti arasındaki bir çatışmanın ortasında gibi hissediyor. Kıbrıslı Rumlar ve genel olarak uluslararası topluluk tarafından gördükleri muamele yüzünden, bazen kendilerini hüsransız ve çaresiz hissediyorlar. Kendilerini ayrımcılığa uğradıkları, fırsatlarının sınırlandırıldığı, haksız muamele gördükleri siyasi anlamda olumsuz bir konumda buluyorlar, hepsi anne ve babalarının geldikleri yerden dolayı. Onların çoğunluğunun savaşla hiç alakaları olmamasını rağmen, birçoğu henüz doğmamışken bile, 1974'te yaşananlardan dolayı günümüzde hala cezalandırıldıklarını hissediyorlar.

Aynı zamanda KKTC'de, Kıbrıslı Türkler KKTC vatandaşı olmayan kişilere aynı muameleyi yaptığının farkında değil. Haklarını talep ederken veya günlük durumlarda çok sayıda KKTC'li olmayan kişi ayrımcılığa uğradığını hissediyor. Buna günlük

ırkçılığa uğrayan Afrikalı öğrenciler ve aileleri, yasadışı kişiler ve her gün zorluklarla karşı karşıya kalan ve bazı haklara erişemeyen aileleri, ve göçmen işçiler ve sık sık KKTC yetkilileri tarafından ayrımcılığa uğrayan aileleri dahil.

Bütün bu ayrımcılığa rağmen, KKTC halkı sevgi dolu, güçlü ve durumun adaletsizliğine karşı anlayışlı. KKTC'nin bütün toplumlarının ve gruplarının bu özelliklerini birleştirince büyük değişimler yaşanabilir. Butler ve Arendt bize eşit haklar kazanmak için, insanlar beraber çalışmalı diyor. KKTC'de yaşayan Afrikalı bir öğrencinin çocuğu, göçmen bir işçinin çocuğu, ve "karışık bir evlilik" (KC & TR) yapan bir anne ve babanın çocuğu dahil olmak üzere, bütün çocukların haklara sahip olduğunu kabul ediyorsak, o zaman gücümüzü birleştirip bu hakları talep etmek bize kalmış bir şey.

Tampon Bölgede

Maastricht University

M. Aktas ve A. F. Cetiner tarafından çevrilmiştir

Design & layout | Mannen van 80 | mv80.nl